

ESPERIT, CAP ON GUIES LES NOSTRES ESGLÉSIES?

ALS VINT-I-CINC ANYS

DEL CONCILI PROVINCIAL TARRACONENSE DEL 1995

El 21 de gener del 1995 s'inaugurava a la Catedral Primada de Tarragona el Concili Provincial Tarraconense. Òbviament, haguéssim volgut celebrar els vint-i-cinc anys del Concili ara fa un any. L'arribada massiva de la pandèmia de coronavirus ens ho ha impedit, i hem hagut de retardar la celebració uns quants mesos. Ara, les circumstàncies, tot i la situació pertinaç de dificultat sanitària, ja no són les mateixes, i amb motiu de la celebració joiosa i conjunta de la solemnitat de Sant Fructuós de 2021, per part de les deu diòcesis amb seu a Catalunya, hem decidit publicar aquest Document amb la intenció que sigui útil i profitós, i que expressi una orientació pastoral que es mou entre el Concili Vaticà II, els ensenyaments del Papa Francesc –sobretot l'Exhortació pastoral *Evangelii gaudium*– i les resolucions del Concili Provincial Tarraconense de 1995.

La tempesta del coronavirus

El mes de març de 2020 la vida de moltes persones i institucions quedà com immobilitzada. Gairebé sense adonar-nos-en, havia esclatat una tempesta sanitària que obligava a mesures dràstiques i mai no vistes en els darrers decennis: el confinament absolut de la població per motius sanitaris. El lema «queda't a casa» reflectia l'estat de coses. Emprant la imatge del Papa Francesc, manllevada de Marc 4, 35-41, «estàvem a la mateixa barca, tots fràgils i desorientats». D'altra banda, davant la tempesta forta i furiosa, calia «remar junts», conscients que no podíem «seguir cadascun pel nostre compte». Aquestes paraules del Papa –pronunciades a l'atri de la Basílica de Sant Pere el 27 de març en un acte litúrgic impressionant, obert a tota la humanitat– constituïen una lectura espiritual de la situació en què ens trobàvem, una interpretació

de la pandèmia com a signe d'un temps trasbalsat. I el Papa recordava, en una frase plena de veritat i de profecia, que no podíem pensar «a mantenir-nos sempre sans en un món malalt».

La tempesta del coronavirus feia aflorar la nostra vulnerabilitat corporal i espiritual, deixava al descobert les falses i supèrflues seguretats amb què havíem volgut construir un futur que imaginàvem sense límits, però que de fet estava profundament limitat. D'aquell món, en quedaven fora moltes persones mancades de dignitat humana en diversos graus i dimensions, en quedaven excloses situacions de guerra i injustícia que es toleraven a nivell mundial amb fingida –i sovint interessada– resignació, n'eren apartats molts pobres, el clam dels quals arribava a Déu però no arribava als qui guien els destins del món des de la política i des de l'economia. La pandèmia, en paraules del Papa, posava en evidència la indiferència davant la pertinença comuna, davant el fet de pertànyer a una sola humanitat. La cobdícia prenia sovint el lloc de la misericòrdia.

Calia retrobar la solidaritat i l'esperança, si no volíem naufragar. Calia retrobar la força de l'Evangeli de Jesús, d'aquell Jesús que era a la barca amb nosaltres, dormint, i que havíem de despertar dins nostre i fora de nosaltres, per tal de poder sortir de la tempesta i trobar la bonança de la pau i la fraternitat amb tota la família humana.

Sortir en temps de crisi

Ha passat gairebé un any, i la situació actual continua essent de gran complexitat. La crisi sanitària no està del tot resolta, i ha deixat un rastre en moltes de les persones que han passat la malaltia. S'ha desfermat una crisi econòmica que ha comportat la pujada de l'atur a nivells preocupants, el tancament d'empreses que esquinça moltes famílies, l'augment de persones que passen necessitat i han de recórrer a ajuts alimentaris i d'habitatge. S'ha agreujat una crisi de les consciències, que porta a desentendre's dels altres i a fixar la mirada exclusivament en un mateix. Aquesta crisi ve acompanyada d'un desencís existencial, que buida per dintre la persona, o bé d'una por malaltissa davant el perill de contagi viscut de manera angoixant, o bé, contràriament, d'una frivolitat irracional que, contra tota evidència, menysté la malaltia i els seus efectes. La pandèmia del coronavirus ha desestabilitzat les persones, també psicològicament i moralment, davant els canvis d'hàbits, de feina i d'oci, d'aprenentatges i de relacions socials.

En aquest sentit, pensem que és l'hora de retrobar la dimensió espiritual mitjançant l'amistat amb Déu i la pregària, i alhora aprofundir en la dimensió social de la fe, encunyant un nou mot d'ordre: «No et quedis a casa». Certament, no ens podem quedar a casa a l'hora de defensar la vida dels ancians i de la seva igualtat de drets amb totes les altres persones. No ens podem quedar a casa a l'hora d'escoltar la veu dels pobres i dels considerats perifèrics, i de donar-los el lloc just en un món del qual ells també en formen part. No podem quedar-nos a casa a l'hora d'empènyer projectes d'humanització de les societats globals i, en particular, la nostra. Cal vèncer, com afirma el Papa Francesc, «l'egoisme dels interessos particulars i la temptació de tornar al passat». En aquest camí ens hi ajudarà de ben segur la darrera encíclica del papa Francesc, *Fratelli tutti*, que cerca fer-nos «capaços de reaccionar amb un nou somni de fraternitat i d'amistat social que no es quedi en paraules» (FT, 6).

La pandèmia no ens ha de fer tirar enrere. Més aviat, la necessària reconstrucció i els nous projectes que s'aniran elaborant ens han de trobar preparats per fer una contribució explícita com a deixebles de l'Evangelí de Jesús en qualsevol dels nivells d'actuació i dels camps d'acció que estiguin al nostre abast. Els cristians no podem inhibir-nos com si no tinguéssim res a dir. En un temps d'innovacions i de nous dissenys socials i culturals, la veu dels qui són i se senten membres de l'Església ha de ressonar sense por. La paraula creativa i profètica del Papa Francesc, respectada i escoltada fins i tot en ambients no directament eclesials, és un referent que hem de mantenir i proposar amb insistència. Pensem que aquest temps de pandèmia és un temps oportú, un *kairós*, per a escampar i comunicar, de paraula i amb les obres, la bona nova de l'Evangelí. Aquesta era la proposta de fons del Concili Tarraconense de 1995 i continua essent un objectiu vàlid, vint-i-cinc anys després.

1. El Concili Provincial Tarraconense, un esdeveniment sinodal i de comunió

1.1. Un itinerari eclesial

Entre els mesos de gener i juny de l'any 1995 es va celebrar el Concili Provincial Tarraconense que va aplegar totes les diòcesis amb seu a Catalunya. El Concili, com ja hem assenyalat, fou inaugurat a la Catedral Primada de Tarragona el 21 de gener, festa dels màrtirs Fructuós,

Auguri i Eulogi, i la seva clausura s'esdevingué a la mateixa Catedral el dia 4 de juny, vigília de la solemnitat de Pentecosta. Els membres del Concili —amb un total de cent quaranta-quatre persones, entre bisbes, preveres, diaques, religiosos i religioses, laïques i laics— s'aplegaren sota la presidència de Mons. Ramon Torrella, Arquebisbe de Tarragona, ànima i impulsor de l'esdeveniment conciliar. El Cardenal Ricard M. Carles, Arquebisbe de Barcelona, en fou el copresident. En les trenta-tres sessions conciliars, celebrades a la capella del Casal Borja de Sant Cugat del Vallès, es van treballar i aprovar 170 resolucions, les quals foren assumides pels bisbes que, amb vot deliberatiu, participaven en el Concili. El mes de juliol de 1995 les 170 resolucions conciliars foren presentades a la Santa Seu per al preceptiu «reconeixement» o *recognitio*. Un cop obtingut aquest reconeixement, signe d'unió i comunió de les nostres Esglésies diocesanes amb la seu de Pere, les resolucions van entrar en vigor el 29 de juny de 1996, solemnitat dels apòstols sant Pere i sant Pau.

D'aquesta manera es va tancar un itinerari eclesial que havia començat el primer diumenge d'Advent de 1992, amb l'anunci que seria convocat un Concili particular, que aplegaria les set diòcesis de la Província Eclesiàstica Tarraconense juntament amb l'arxidiòcesi de Barcelona, aleshores depenent directament de la Santa Seu. Una àmplia consulta sobre els temes que havien de ser tractats en el Concili, realitzada l'any 1993, va precedir l'Etapa Diocesana de Reflexió (1994), en la qual unes seixanta-mil persones van estudiar els quatre temes escollits. Ran del Decret de convocatòria del Concili (8 de setembre de 1994), aquests temes es van convertir en els quatre capítols que serien objecte del treball conciliar i articularien les 170 resolucions finals. Heus-ne aquí els títols: 1) Anunciar l'Evangelí a la nostra societat, 2) La Paraula de Déu i els sacraments en les nostres Esglésies, 3) La sol·licitud pels més pobres i marginats, i 4) La comunió eclesial i la coordinació interdiocesana de les nostres Esglésies.

1.2. La recepció del Concili Vaticà II en les nostres diòcesis

L'enunciat d'aquests quatre capítols assenyala la profunda connexió existent entre el Concili Provincial Tarraconense del 1995 i el Concili Ecumènic Vaticà II (1962-1965). A trenta anys de la cloenda del Vaticà II, el Concili Provincial Tarraconense esdevé un acte de recepció d'aquell, en les seves paraules i en el seu esperit. Es podria dir fins i tot que, en les nostres diòcesis, el Concili Tarraconense és el punt culminant

de la recepció del Vaticà II. El Concili promogut per l'inoblidable Papa sant Joan XXIII va desvetllar un gran entusiasme en les Esglésies amb seu a Catalunya, les quals s'hi adheriren cordialment i s'esforçaren per aplicar-lo des del primer moment. Entremig, però, hi ha un document papal, l'Exhortació apostòlica del Papa sant Pau VI, *Evangelii nuntiandi* (1975), que determina el primer capítol del Concili Tarraconense i, en general, tot el plantejament de la nostra assemblea conciliar. Quant a la temàtica del segon capítol del Concili Tarraconense, aquesta se situa en l'horitzó de les constitucions del Vaticà II *Dei verbum* i *Sacrosanctum concilium*, dedicades, respectivament, a la Paraula de Déu i a la Sagrada Litúrgia.

Pel que fa al tercer capítol del Concili Tarraconense sobre l'atenció als pobres i marginats, l'economia i la política, aquest capítol manifesta una connexió profunda amb la constitució pastoral del Vaticà II sobre l'Església en el món, *Gaudium et spes*, i amb la rica Doctrina social dels papes del segle XX. El Concili Tarraconense fixa l'atenció en els pobres i presenta una Església que vol viure com Jesucrist, pobra i solidària amb ells (vegeu *Lumen gentium* 8). Finalment, l'eclesiologia de comunió i la forma de la sinodalitat com a manera de ser i de fer Església, emergeixen en el quart capítol del Concili Tarraconense, que parteix i tendeix vers el principi que ha de fonamentar i impulsar l'acció eclesial interdiocesana: la unitat pastoral de les Esglésies amb seu a Catalunya.

Per tot això, ens ha semblat convenient d'oferir a tot el poble de Déu una nova edició de les resolucions conciliars, amb el títol *Concili Provincial Tarraconense - 1995. Documents i resolucions. Edició comentada dels 25 anys - 2020* (Barcelona: Claret 2020). La intenció d'aquesta edició és donar a conèixer els documents d'aquell gran esdeveniment eclesial que va ser el Concili Provincial Tarraconense del 1995.

1.3. El Concili Tarraconense, un do de Déu

Entenem que continuen essent vàlides les paraules dels bisbes predecessors nostres, els quals, una vegada rebuda de la Santa Seu la *recognitio* de les resolucions conciliars, en signaren el Decret de promulgació (7 de juny de 1996) i qualificaren el Concili Tarraconense de «do de Déu» i de «temps de gràcia i de benedicció del Pare, per Jesucrist, en l'Esperit». Així van viure l'esdeveniment conciliar les vuit Esglésies diocesanes amb seu a Catalunya, les quals van passar a ser

deu el mes de juny de 2004 — data en què l'arxidiòcesi de Barcelona fou constituïda com a província eclesiàstica amb tres diòcesis (l'arquebisbat de Barcelona, i els bisbats sufraganis de Terrassa i Sant Feliu de Llobregat). I així és com voldríem que fos viscuda la commemoració dels seus vint-i-cinc anys.

El Concili Tarraconense de 1995 va ser un esdeveniment sinodal en el qual va participar, sota el guiatge dels seus pastors, una representació substantiva del poble sant de Déu i en el qual es van palesar la riquesa i l'aportació dels diversos ministeris i carismes del cos eclesial. En el Concili es posà en relleu la comunió amb la seu de Pere i la comunió interdiocesana, manifestada de manera concreta amb la unió dels cors. Val a dir que les moltes persones que participaren en el Concili, tant les qui ho van fer directament dins l'aula conciliar com les que prengueren part en l'Etapa Diocesana, van ser guiades per l'únic Esperit, el mestre interior de l'Església de Déu. En efecte, la pregunta del llibre de l'Apocalipsi —«Esperit, què dius a les Esglésies?»— (vegeu 2,7.11.17...)— va ser assumida com la primera idea-guia del Concili Tarraconense. I ara mateix, en ple segle XXI, aquesta pregunta constitueix una interpel·lació a les nostres deu Esglésies diocesanes, agrupades com a Conferència Episcopal Tarraconense, per tal que discernixin la seva hora i comprenguin el moment en el qual viuen, i llegeixin, a la llum de l'Esperit, els signes dels temps, en particular la pandèmia del coronavirus i els seus efectes i conseqüències.

Per això, aquest document vol ser una reflexió, proposada a tot el poble de Déu i duta a terme a partir dels quatre grans eixos o capítols del Concili Tarraconense. A vint-i-cinc anys d'aquest esdeveniment, és convenient de plantejar-se alguns elements de l'acció pastoral de les nostres deu diòcesis. Volem estar atents a les indicacions provinents del Concili Tarraconense del 1995 i situar-les en el nou context social i cultural, caracteritzat per un canvi d'època i per l'aparició d'un món global determinat tot ell per la pandèmia que el travessa, i en el nou context eclesial, el del segon Postconcili, determinat pel pontificat del Papa Francesc i el seu programa de reforma de l'Església.

2. L'Església, poble de Déu que surt a anunciar l'Evangelí

2.1. Els reptes de la situació actual

Els reptes que presenta el context en què ens trobem són enormes. A vint-i-cinc anys del Concili Tarraconense, la situació de l'Església

a Occident i, en concret, a les nostres diòcesis ha sofert modificacions més que notables. Cal recordar que, l'any 1994, l'Exhortació pastoral de l'episcopat que acompanyava la convocatòria del Concili Tarraconense ja reconeixia que «els signes del nostre temps ja no coincideixen amb els que caracteritzaven el Concili Vaticà II» i que calia «una nova evangelització, un tornar a creure... davant un panorama de cristians batejats “no prou iniciats en la fe”... mancats d'un encontre personal i viu amb Jesucrist».

De fet, amb la irrupció de diversos fenòmens culturals i socials de gran abast, com la globalització, la secularització i la quarta revolució tecnològica, ha augmentat la indiferència religiosa i ha eclosionat una religiositat individualista allunyada de les confessions religioses tradicionals. Això vol dir que, en el marc d'una societat líquida, s'han trencat moltes de les cadenes de transmissió «natural» de la fe, sobretot dins les famílies, i les opcions religioses (velles i noves) han passat a dependre de les decisions d'un individu que s'afirma a si mateix, se sent sol i es troba orfe de Déu. La categoria dels «allunyats», ben present en el Concili Tarraconense, s'ha convertit en la categoria dels «indiferents», i la «cultura catòlica», detectable anteriorment en no pocs d'aquells «allunyats», va desapareixent en moltes persones que es troben per sota dels cinquanta anys, particularment en els més joves. Entre aquests, n'hi ha que es miren la religió cristiana com residu d'una altra època, i fins i tot es detecten certs posicionaments refractaris al cristianisme, afins a un secularisme de to combatiu. En canvi, la fascinació per la tecnologia amb la competició home-màquina i l'explosió del món telemàtic amb motiu de la pandèmia, produeixen canvis antropològics molt profunds que porten a plantejar la pregunta essencial que es fa el Salm 8: «Què és l'home... què és un mortal?» (v. 5).

Aquestes constatacions es complementen amb la situació de l'Església a la nostra terra, on, en els darrers vint-i-vinc anys, el nivell d'assistència a l'eucaristia dominical ha baixat, tal com ho han fet els altres sacraments i les celebracions de les exèquies cristianes. En aquests moments un 60% dels catalans es considera catòlic, i un 10-12% declaren de pertànyer a una altra confessió religiosa. La veu del papa Francesc i dels bisbes és escoltada, i una cosa semblant es pot dir de les institucions vinculades amb l'Església que treballen en els camps de l'atenció social, de la salut, de l'educació escolar, de la universitat i de la cultura. El nombre de vocacions al ministeri sacerdotal resta baix però més aviat estable, mentre que el nombre de preveres i de religiosos i religioses és netament inferior al de 1995. Llums i ombres

caracteritzen la situació de l'Església. Davant d'aquesta realitat no seria pas estrany que ens poguéssim plantejar, com ho feren a França ja als anys quaranta del segle passat: ¿És Catalunya en aquest moment un país de missió?

En aquesta mateixa línia, cal que reconeguem la nostra manca de vigor a l'hora de comunicar i de viure l'Evangeli de Jesús. L'esperit del temps, caracteritzat per l'individualisme i l'exaltació del propi «jo», també fa forat, sovint de manera imperceptible, en els qui es manifesten cristians. Es crea així una resignació ambiental que subratlla tot allò que no va bé i no sap reconèixer els fruits de bondat i de santedat que es recullen en el dia a dia del Poble de Déu que peregrina a la nostra terra. De vegades s'estén un «realisme» que de fet és manca de fe en l'acció de l'Esperit, aquell que guia l'Església des de dintre i la porta per camins d'audàcia evangèlica. Si, com va suggerir el papa sant Pau VI, el món necessita sobretot testimonis, no podem convertir-nos en profetes de calamitats –com va afirmar sant Joan XXIII en l'al·locució que va precedir el Concili Vaticà II. Així ho mostra un document de la Conferència Episcopal Tarraconense, que vam escriure l'any 2007, el títol eloqüent del qual és *Creure en l'Evangeli i anunciar-lo amb nou ardor*. Dit d'una altra manera, la feblesa general no ha d'impedir de veure les forteses, en un moment de trànsit i perplexitat en molts camps de la vida social, econòmica i política del país.

2.2. El poble de Déu com a subjecte que comunica l'Evangeli

Del terme «poble», en grec *laós*, en deriva el terme «laic». Tal com fa notar el capítol segon de la constitució *Lumen gentium* del Concili Vaticà II, hi ha una condició fonamental i comuna que uneix tots els batejats: ser poble de Déu. Per tant, d'una certa manera tots som «laics», ja que tots som poble de batejats en nom del Crist i deixebles seus, membres de l'Església que ens acull com a mare, una «mare de cor obert» (*Evangelii gaudium* 46-49). Tots formem part d'un poble messiànic que «té Crist com a cap... com a condició la dignitat i la llibertat dels fills de Déu... com a llei el nou manament de l'amor... i com a finalitat el Regne de Déu» (*Lumen gentium* 9). A la Primera carta de Pere es llegeix que els qui no eren poble, ara, per l'amor entranyable del Pare, «són poble de Déu», no havien trobat qui es compadís d'ells i ara Déu mateix se n'ha compadit (2,10).

Del costat de Jesús mort en creu en brollen sang i aigua, i aquesta aigua simbolitza el baptisme que regenera i que va acompanyat de la

unció de l'Esperit Sant, de manera que els batejats formen un temple espiritual i un sacerdoti sant que ofereix a Déu la pròpia vida (vegeu Romans 12,1). Tots els batejats, incorporats a l'Església en tant que poble de Déu, són deixebles del Crist que perseveren en la pregària i el testimoni. Així, participen del sacerdoti de Jesús mort i ressuscitat, i formen «una casa reial i uns sacerdots dedicats a Déu, el seu Pare» (Apocalipsi 1,6). L'Església és el poble que Déu ha aplegat en virtut del Crist, el qual ha vingut per «aplegar tots junts els fills de Déu dispersos» (Joan 11,52) i per formar la comunitat de fe i d'amor que lloa la Trinitat santa, de manera que esdevingui el poble sacerdotal santificat per la Paraula i els sacraments, sobretot l'Eucaristia, constitutiva de l'Església, i visqui un amor universal i concret en la persona dels més petits.

El subjecte històric de la missió és la comunitat eclesial, la qual confessa i viu l'Evangeli del ressuscitat enmig del món. L'Església, doncs, no ha de restar reclosa en les seves estructures i organismes sinó que s'ha d'encarnar i fer-se solidària amb els goigs i les tristeses, els sofriments i les esperances de la humanitat. Ella, com a poble messiànic, és el poble del Messies que fa les mateixes obres d'aquest: s'atansa als necessitats i als pobres, i reconeix en ells la carn mateixa del Crist (vegeu Mateu 11,2-6 i Lluc 7,18-23). Aquest poble escolta els batecs de la història i no s'aparta del dolor del món, sinó que el recull amb la misericòrdia i la solidaritat. Aquest poble escolta la veu dels qui no tenen veu i els posa en el lloc d'honor, seguint el criteri de Jesús (vegeu Mateu 25,31-36). Aquest poble escolta l'Evangeli de la pau, refusa el conflicte, promou el perdó i la reconciliació, cerca de refer allò que s'havia trencat i construeix ponts allí on s'havien alçat murs, «és hora de saber com dissenyar, en una cultura que privilegii el diàleg com a forma de trobament, la recerca de consensos i acords, però sense separar-la de la preocupació per una societat justa, memoriosa i sense exclusions» (*Evangelii gaudium* 239).

2.3. Una Església de deixebles missioners

Doncs bé, si el subjecte que comunica l'Evangeli i surt en missió és el poble de Déu en el seu conjunt, això vol dir que els evangelitzadors no són tan sols els ministres ordenats (bisbes, preveres i diaques), ni un grup singular de persones que actuen com a «professionals» de la missió evangèlica. Ho subratlla el Papa Francesc: «Seria inadequat pensar en un esquema d'evangelització portat endavant per actors qualificats,

on la resta del poble fidel fos només receptiu de les seves accions» (*Evangelii gaudium* 120). Tota l'Església ha rebut l'encàrrec del Senyor ressuscitat i cada batejat és cridat a realitzar-lo en la seva vida d'acord amb les paraules finals que aquell adreça als seus deixebles: «Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus» (Mateu 28,19). Escampar l'Evangelí i proposar-lo amb els fets i les paraules, suscitar nous amics de Jesús, no és proselitisme sinó profecia.

En efecte, el dia de Pentecosta Pere parla als qui s'havien aplegat davant el cenacle ran de la remor que havia omplert tota la casa, i ara aquests queden estupefactes en sentir «proclamar en les nostres pròpies llengües les grandeses de Déu» (Fets dels Apòstols 2,11). El primer dels apòstols cita el profeta Joel i recorda als presents que l'Esperit de Déu ha estat vessat «sobre tothom» (v. 17), fills i filles, joves i vells, i que fins i tot profetitzaran els servents i les serventes (v. 18), és a dir, els pobres i els estrangers. Tots profetitzen i a tots arriba la salvació (v. 21). El missatge de Pentecosta és inclusiu, tant en relació al conjunt del poble de Déu que comunica l'Evangelí amb una paraula impregnada de profecia, com en relació al poble sense fronteres que acollirà la salvació: «I cada dia el Senyor afegia a la comunitat els qui acollien la salvació» (v. 47). Afirmar el Papa Francesc: «En tots els batejats, des del primer fins a l'últim, actua la força santificadora de l'Esperit que impulsa a evangelitzar» (*Evangelii gaudium* 119). L'anunci de l'Evangelí brolla de l'Esperit que baixa sobre l'Església reunida el dia de Pentecosta i la converteix en Església missionera.

Per tant, a la llum de la vinguda de l'Esperit el dia de Pentecosta, l'anunci de l'Evangelí és la vocació pròpia de l'Església, ja que «l'Església existeix per a evangelitzar». Aquesta és «la seva identitat més profunda», tal com va afirmar el Papa sant Pau VI en l'Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (14). Això significa que la missió d'anunciar l'Evangelí ha estat confiada a tota l'Església i que cada batejat és un «deixeble missioner», tal com subratlla el Papa Francesc en l'Exhortació *Evangelii gaudium* (119-121): «tot cristià és missioner en la mesura en què s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús» (120). Notem que el Papa insisteix en el fet que no es tracta de ser «deixebles» i «missioners», sinó de ser una sola cosa: «deixebles missioners» (120). És a dir, tan bon punt es comença a ser deixeble, immediatament brolla del cor la necessitat interior de comunicar allò que es viu. Com subratlla el Papa Francesc, el punt focal no és «principalment l'organització eclesial, sinó el somni missioner d'arribar a tots» (*Evangelii gaudium*, 31).

En el centre de tota activitat evangelitzadora hi ha d'haver el *kèrygma* o primer anunci, el qual no solament ha de ser present en el primer moment de evangelització, sinó que és l'anunci principal i transversal de tota pastoral en l'Església. I que a *Evangelii gaudium* té aquesta formulació clara i suggeridora: «Jesucrist t'estima, va donar la vida per salvar-te, i ara és viu al teu costat cada dia, per il·luminar-te, per enfortir-te, per alliberar-te» (164).

2.4. Més enllà de la divisió entre «clergat» i «laïcat»

En aquesta línia, cal reprendre aquell element que caracteritza la comunitat dels inicis i moltes altres realitats eclesials en el decurs de la història de l'Església: la construcció en profunditat de la comunitat eclesial com a tasca de tots els batejats sota la guia dels seus pastors. Més enllà, doncs, dels atavismes propis del «sempre s'ha fet així», més enllà d'una concepció clerical i patrimonialista de l'Església, més enllà de la mundanitat espiritual que ofega les energies que l'Esperit insufla en els cors, cal situar al centre l'«impuls missioner» com a projecte compartit per tot el poble de Déu, i fer-ho en els diversos nivells del teixit eclesial, començant per l'Església particular o local (*Evangelii gaudium* 30). Cal acollir de cor una conversió pastoral i missionera que s'insereixi en «un procés decidit de discerniment, purificació i reforma» (*Ibidem*).

El Concili Tarraconense del 1995 ja posava en relleu la integració dels laics en les estructures de l'Església diocesana i precisava que calia que hi tinguessin «responsabilitats directives (delegacions, secretariats i consells)» i que hi representessin els grups amb tasques evangelitzadores com ara la catequesi o la caritat (resolució 134). D'aleshores ençà, la participació de laics i laiques en responsabilitats diocesanes, com ara secretaries generals i delegacions, no ha parat de créixer (vegeu igualment la resolució 82). Cal preguntar-se, però, si aquests passos són suficients. A partir de la consciència missionera d'una Església com a poble de Déu, tot i mantenir-se la distinció ontològica entre sacerdoti ministerial i sacerdoti comú, cal superar la divisió entre «clergat» i «laïcat», entre els qui són institucionalment responsables de l'acció eclesial (els ministres ordenats) i els qui es limitarien a col·laborar en aquesta acció (la resta de batejats). La missió és responsabilitat de tots, i per tant els itineraris de l'acció eclesial han de portar el segell de la coresponsabilitat.

2.5. La missió dels laics

El camí eclesial s'ha de fer sota el signe de la coresponsabilitat de tot el poble de Déu i, per tant, l'edificació de l'Església és tasca de tothom. Això significa en concret que la participació dels laics i laiques, no es pot formular tan sols en termes de col·laboració amb els ministres ordenats. Els laics no poden ser només uns «delegats» o «executors» d'aquells. Cert que sempre hi haurà, a les comunitats cristianes, persones de bona voluntat que col·laborin puntualment en tasques a les quals siguin convidades, i per tant aquestes persones acabaran la seva col·laboració quan així ho decideixen, per voluntat pròpia. Cal, però, fer emergir laics que se sentin responsables —no tan sols col·laboradors— de l'acció eclesial en el seu conjunt i que, en graus diversos, acceptin funcions i serveis dins les comunitats amb fidelitat i perseverança. Alguns d'aquests laics poden quedar inserits, per designació episcopal, en equips pastorals (de parròquies, d'unitats pastorals, d'arxiprestats, de zones, de diòcesis) al costat de preveres i diaques. En efecte, un dels punts forts de la conversió pastoral i missionera ha de ser la integració dels laics en la construcció de la comunitat cristiana, amb una responsabilitat compartida però substantiva, en el marc del govern pastoral de l'Església.

La missió dels laics no se circumscriu, però, al marc intern de l'Església, sinó que, tal com es llegeix en el capítol IV de la constitució *Lumen gentium* del Concili Vaticà II, el seu marc propi és el món. Els laics són cridats a treballar en l'ampli camp que és el món i en el qual cal sembrar les llavors del Regne (vegeu Mateu 13,38).

El compromís dels laics dins la societat té en la família el primer i insubstituïble camp d'acció. Les famílies cristianes tenen la missió de la transmissió de la fe viva amb el testimoniatge d'amor i misericòrdia. Hem d'agrair la generositat fecunda dels matrimonis cristians. Com s'ha repetit sovint estem convençuts que el bé de la família és decisiu per al futur del món i de l'Església.

La recerca del bé comú, tenint com a base la dignitat de la persona humana i com a objectiu la transformació del món segons els criteris de l'Evangeli de Jesús, ha de ser l'objectiu de tota acció social dels cristians en la transformació del món. Aquest canvi del món en profunditat esdevé del tot prioritari en aquest temps de pandèmia i post-pandèmia, en el qual cal imaginar noves maneres de fer en el camp de l'economia, la política, la cultura, la sanitat, l'educació... Caldrà, doncs,

immergir-se en el món i contribuir a l'elaboració de nous paradigmes, auscultant els batecs de les societats globals. En paraules del Papa Francesc, adreçades al Congrés de Laics, celebrat a Madrid el febrer de 2020, caldrà «no tenir por de recórrer els carrers, d'entrar en cada racó de la societat, d'arribar fins als límits de la ciutat, de tocar les ferides de la nostra gent». És així com els laics han de dur a terme la seva missió com a membres vius de l'Església de Déu.

2.6. Els consagrats i les consagrades

Pel que fa als homes i dones consagrats a Déu per causa de l'Evangeli, que han ofert la seva vida de manera generosa i plena, la seva aportació a la pastoral de l'Església revesteix una gran importància. La seva identitat cristiana es nodreix de la saba més profunda de l'Evangeli, i per això són cridats a ser de manera particular sal de la terra i llum del món (vegeu Mateu 5,14-16). No podem oblidar el que ens diu la *Lumen gentium*; «L'estat constituït per la professió dels consells evangèlics, tot i no afectar l'estructura jeràrquica de l'Església, pertany tanmateix intangiblement a la seva vida i santedat» (45). El seu testimoni, per tant, ha de mostrar la qualitat de l'amor de Jesús, la seva proximitat als pobres i als malalts, als marginats i necessitats de tota mena, i ha de manifestar alhora la maternitat de l'Església, que brilla en les seves múltiples obres apostòliques. Afirmar el Papa Francesc: «Jesús no ens ha escollit perquè fóssim els més nombrosos!» (cf. Deuteronomi 7,7). «Ell s'ha enamorat de la nostra petitesa, i per això ens ha escollit [...]. Ell es revela als petits: si vols entendre alguna cosa del misteri de Jesús, abaixa't [...]. [Perquè] Déu no tan sols escull i es revela als petits; ell crida els petits!» (*Meditació matinal a la Capella de Santa Marta*, divendres, 23 de juny de 2017). I els crida per a una missió, com aquella petita quantitat de llevat: el llevat de les benaurances i de l'amor fratern, en el qual ens podem retrobar tots com a cristians per fer present el Regne.

Els consagrats i consagrades han d'integrar-se amb força en les estructures pastorals de l'Església, i discernir els seus respectius carismes, també en relació al marc de les necessitats i desafiaments de les nostres Esglésies. La coresponsabilitat que demanem als laics, s'aplica, amb tota la força, a la vida consagrada, precisament en un moment en què hi hauria la temptació de fer-se enrere. En el nou context actual, caracteritzat pel canvi d'època, la vida consagrada s'ha de preguntar com l'Esperit la porta a la missió mitjançant els seus múltiples carismes.

2.7. La conversió pastoral de tot el poble de Déu

Aquest nou context demana, en primer lloc, i per part dels preveres, una actitud espiritual i eclesial renovada, allunyada de formes clericals i de manteniment de poder, que sigui conscient de les necessitats pastorals que té una Església que surt en missió per comunicar l'Evangelí, en comptes de quedar-se replegada en ella mateixa. Naturalment, es dibuixa una manera nova de viure el ministeri ordenat, menys pendent de l'autoafirmació i més disposat a acollir els reptes missioners i sinodals del moment present, en el marc de la fraternitat cristiana, que és el cor de la comunitat cristiana (vegeu Primera carta de Pere 2,17; 5,9).

D'altra banda, per part de tots, preveres i laics, consagrats i consagrades, el nou context demana una inajornable conversió pastoral que, el Papa Francesc descriu així: «Somio una opció missionera capaç de transformar-ho tot, per tal que els costums, els estils, els horaris, el llenguatge i tota estructura eclesial es converteixi en una via adequada per a l'evangelització del món actual més que per a l'autopreservació» (*Evangelii gaudium* 27). És necessària, en aquest sentit, la formació de preveres i laics, acompanyada, com assenyala el Papa Francesc, «d'un aprofundiment del nostre amor i un testimoniatge més clar de l'Evangelí» (*Evangelii gaudium* 121). Tan sols així es podran formar els equips pastorals que hem esmentat. De fet, el discerniment dels signes dels temps i el diàleg amb el món formen part de la pregunta sobre la voluntat de Déu a cada moment de la història humana, tal com queda expressada en la seva Paraula, tant en l'Antic Testament com en l'Evangelí del Crist. Una Església que comunica l'Evangelí fa atractiva la Paraula i l'ofereix, com a tresor, a la humanitat sencera. I en aquest diàleg amb el món hem de tenir presents les paraules de sant Pau VI: «No hi ha evangelització veritable mentre no s'anuncii el nom, la doctrina, la vida, les promeses, el regne, el misteri de Jesús de Natzaret, Fill de Déu» (*Evangelii nuntiandi*, 22).

3. La Paraula de Déu i els sacraments, centre de la vida de l'Església

3.1. El misteri del Déu que es revela en Jesucrist, celebrat en la litúrgia de l'Església

La constitució *Dei verbum* explica el pes de la Paraula divina en la història humana: «Va plaure a Déu en la seva saviesa revelar-se a si mateix» (2). Déu s'ha manifestat en unes coordenades precises d'espai

i de temps, en el poble d'Israel i en la persona de Jesús, «per boca dels profetes» i «en la persona del Fill» (Hebreus 1,1-2). I ho ha fet «en aquests dies, que són els definitius». La frase no es refereix només als esdeveniments d'ara fa dos mil anys, ocorreguts en el país dels jueus, sinó al temps present, a l'ara i l'aquí. Els «dies definitius» són el temps en què visqué Jesús de Natzaret, però són també l'època en la qual vivim nosaltres, temps de gràcia i de misericòrdia, de benaurança i de santedat. La novetat de Jesús, encarnat i ressuscitat, mai no s'afebleix ni s'apaga. La història ha quedat capgirada amb l'esdeveniment salvador, de manera que des del moment en què el Fill de Déu «es va fer carn» (Joan 1,14) ens trobem en el temps del compliment, carregat de do i de sentit, curull d'esperança.

Cada any litúrgic, celebrem la vinguda del Fill en una terra assedegada de pau i de justícia, ens alegrem del seu naixement gloriós i ens gloriem de la seva mort salvadora, passem de la menjadora al sepulcre i al testimoni de la seva resurrecció. La Paraula és, doncs, el disseny del Déu que es revela a redós d'un diàleg entre Creador i criatura, que troba el seu punt culminant en el moment que Maria, la noia verge de Natzaret, pronuncia el seu *fiat*: «que es compleixin en mi les teves paraules» (Lluc 1,38). Jesús neix per la Paraula i com a Paraula, ja que és el Verb de Déu fet home, llum de llum que evoca el primer *fiat* de la història: *fiat lux*, «que existeixi la llum» (Gènesi 1,3). El món comença amb la llum que plasma l'acte creador, i és tret de la tenebra del pecat amb l'arribada del «sol que ve del cel» (Lluc 1,78). No podem oblidar que som el poble de Déu que, mentre feia camí en la tenebra, «ha vist una gran llum», la llum del Messies (Isaïes 9,1).

3.2. L'Escriptura conté el tresor de la Paraula de Déu

La Paraula-revelació de Déu queda continguda en la Paraula escrita, que la reflecteix si bé mai no l'exhaureix. Déu parla mitjançant la seva Paraula però mitjançant la mateixa història amb les seves realitzacions i mitjançant la natura, l'obra creada sortida de les mans de Déu, de la qual hem de tenir tota la cura, com el Papa Francesc ens ha recordat a l'encíclica *Laudato si'*. Ara bé, el gran llibre de la revelació de Déu és l'Escriptura, i per això aquesta ocupa un lloc central en la vida de l'Església. La Bíblia és *el* llibre dels llibres, ja que Déu ha volgut expressar-s'hi per mitjà del seu Esperit, el qual ha guiat els llenguatges humans i els ha ennoblit perquè poguessin narrar les meravelles de Déu, les seves gestes poderoses i el seu amor fidelment mantingut. Val

a dir que des de molt antic els textos revelats s'han expressat també en llengua catalana. Es conserven traduccions bíbliques parcials al català del segle XIII, i una traducció completa de la Bíblia (Antic i Nou Testament) realitzada el segle XIV a partir de la *Vulgata* llatina.

L'Esperit Sant inspira constantment l'Església i, de manera particular, la interpretació del text bíblic en cada moment de la història. Per tant, l'acció de l'Esperit no es va limitar a moure els autors del text perquè, treballant d'acord amb «les seves facultats i capacitats», escrivissin «com a veritables autors tot allò i només allò» que Déu mateix volia (*Dei verbum* 11). Des del primer moment l'Esperit suscita i acompanya la comprensió de les Escripures, proclamades i llegides, celebrades i viscudes, i guia d'aquesta manera la comunitat de fe a l'hora de veure i viure la voluntat de Déu sobre ella. L'Esperit és el gran mestre interior de l'Església i de cada batejat. Aquest llegeix les Escripures en comunió amb tot el poble de Déu i en el marc de la Tradició eclesial, garantida pels bisbes, els successors dels apòstols (vegeu *Dei verbum* 9-10). Tota l'Església rep el tresor de la Paraula i el venera «com el Cos mateix del Senyor» (*Dei verbum* 21). Aquesta és la idea que batega sota el Diumenge de la Paraula, que el Papa Francesc ha disposat que se celebri a tota l'Església (vegeu la seva carta apostòlica *Aperuit illis*, del 30 de setembre de 2019), i al qual els nostres bisbats afegeixen la celebració de la Setmana de la Bíblia. Acollim amb goig la celebració del Diumenge de la Paraula, promoguda en motiu dels mil-sis-cents anys de la mort de Sant Jeroni, exegeta i traductor de la Bíblia.

3.3. L'Eucaristia, centre de la vida cristiana

A la llum de les resolucions del Concili Tarraconense del 1995 dedicades a la Paraula de Déu, considerem que cal promoure decididament l'escolta de les Sagrades Escripures en tots els camps de l'acció eclesial, sobretot en la celebració eucarística, que és «el moment privilegiat de l'anunci de la Paraula de Déu» (res. 49), i dintre d'ella cal posar una atenció especial a l'homilia, que és «una tasca fonamental dels pastors de l'Església» (res. 51). Una cosa semblant s'ha de dir de la celebració del baptisme o de les exèquies, moments en els quals la sensibilitat del pastor és fonamental per a comunicar la profunditat del misteri cristià i el seu arrelament en la vida de cada persona

La celebració de l'Eucaristia i tota la Litúrgia és essencial per a l'Església, tant per a la seva vida i santedat, com per a la missió. «La litúrgia edifica cada dia els de dins a ésser temple sant en el Senyor,(...)

ahora enforteix meravellosament llurs forces per a predicar Crist i, d'aquesta manera, presenta l'Església als de fora com a senyera alçada enmig dels pobles, perquè sota d'ella s'apleguin en unitat els fills de Déu dispersos, fins que hi hagi un sol ramat i un sol pastor» (*Sacrosanctum concilium*, 2). L'Eucaristia, memorial de la Mort i Resurrecció de Jesucrist és font i cimal de la vida de l'Església, de cada comunitat cristiana i de cada cristià. En l'Eucaristia, és el Senyor qui convoca el seu poble per fer-lo participar dels seus dons de salvació. L'Eucaristia dominical és, en aquests moments d'escassetat de preveres i de comunitats afeblides en molts llocs, un repte per a les nostres parròquies i comunitats. La comunitat pròpia d'un cristià és la comunitat eucarística. Aquella afirmació dels màrtirs de Bitínia, l'any 304, ens fa present la necessitat vital de la missa dominical: «Sine dominico non possumus», sense el diumenge, no podem viure!

És ben essencial que els cristians d'avui, recobrem la consciència de la importància decisiva de la celebració dominical i obtinguem de la participació en l'Eucaristia l'impuls necessari per a un nou compromís en l'anunci de Crist a la nostra terra.

És desitjable que en el dia de el Senyor s'organitzin «entorn de la celebració eucarística dominical manifestacions pròpies de la comunitat cristiana: trobades d'amistat, iniciatives per formar la fe d'infants, joves i adults, pelegrinatges, obres de caritat i diversos moments de oració» (*Sacramentum caritatis* 73).

L'Eucaristia dominical i diària, amb tota la riquesa dels textos bíblics que s'hi proclamen, és el camí més elevat per a una veritable configuració espiritual dels fidels a Jesucrist. Benet XVI escrivia: «Com més viva és la fe eucarística en el Poble de Déu, tant més profunda és la seva participació en la vida eclesial a través de l'adhesió conscient a la missió que Crist ha confiat als seus deixebles» (*Sacramentum caritatis* 6).

El Papa Francesc subratlla en l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium* com n'és, de necessari, que els ministres ordenats comentin i actualitzin adequadament la Paraula proclamada en el marc de la celebració litúrgica dominical, oferint a l'assemblea reunida, homilies plenes de contingut, clares, proporcionades i encarnades en la realitat dels qui les escolten. Una cosa semblant es pot dir de les homilies dutes a terme en celebracions sacramentals i exequials, presidides per ministres ordenats.

3.4. El ministeri de la Paraula i dels sacraments

El ministeri de la Paraula afecta de ple la catequesi, vinculada sovint, però no únicament, a la recepció dels sacraments de l'Església, tant els de la iniciació cristiana (baptisme, confirmació, eucaristia) com el sacrament del matrimoni –i els dos sacraments medicinals, la reconciliació i la unció dels malalts. En aquest sentit, vinculat amb el ministeri de la Paraula, constatem la necessitat de mantenir el repte evangelitzador adreçat a les famílies i articular-lo amb la iniciació cristiana dels seus membres, de manera que ambdues dimensions s'erigeixin en nucli fonamental de transmissió de la fe. D'altra banda, cal constatar amb goig com, en els darrers anys, ha augmentat el nombre de catecúmens –sovint joves o adults– que desitgen ser iniciats en la vida eclesial i sacramental, i accepten de participar en processos de creixement espiritual que els porten a adquirir un alt sentit d'Església i a integrar-se en la comunitat de creients. Concretament, cal obrir les portes de l'Església a les moltes persones que no han estat batejades –cada vegada són més– tot potenciant el catecumenat d'adults. La instrucció en la fe i en la vida cristiana passa pel coneixement de la Paraula, i cal vetllar especialment perquè els qui s'atansen als sacraments de la iniciació cristiana siguin introduïts en l'amor al text de l'Esclitura, la qual, juntament amb els sacraments, és el do que renova el cor del qui professa la fe de l'Església.

Precisament, el creixement espiritual ha de ser un dels objectius del treball pastoral realitzat amb els joves, els quals han de ser conduïts al coneixement de l'Evangelí en el concret de les seves vides. Les nostres Esglésies volen, abans de res, comprendre els desafiaments que afecten directament els joves d'avui, relatius al seu futur (en particular, els sous precaris, les poques sortides laborals i el consegüent alt nombre d'aturats entre la població que acaba els estudis, i els joves que es veuen empesos a emigrar) i relatius al model de vida (manca d'habitatge a preus assequibles i dificultats per a tirar endavant projectes de vida en comú i la formació d'una família amb fills).

Volem manifestar el nostre compromís com a pastors a favor dels joves que han de lluitar amb moltes dificultats per tal d'enfocar el seu present i, encara més, el seu futur. Volem que la nostra veu ressoni dins la societat i prop dels qui tenen poder de decisió, per tal que els joves sigui tinguts en compte a l'hora de dibuixar les línies d'un futur que els ha d'incloure i rebin la cobertura necessària per poder plantejar-se responsablement la seva vida. D'altra banda, fem una crida als joves

perquè descobreixin el Crist, amic i salvador, i s'atansin al pròxim, com ho va fer el bon samarità (vegeu Lluç 10,25-37). Les grans energies d'amor que tenen els joves emergeixen quan són tocats per la paraula i els gestos de Jesús i per la Paraula misericordiosa de Déu, rebuda en la pregària. Per això tot allò que concerneix els joves –la pastoral juvenil i la pastoral de les vocacions– ha de ser promogut i necessita l'acollida i el suport de tota la comunitat eclesial.

L'acolliment ha de ser una de les notes característiques de l'Església i dels seus pastors. La pedra de toc de tota acció pastoral és la misericòrdia. Jesús «en veure les multituds, se'n compadí, perquè estaven malmenades i abatudes, com les ovelles sense pastor» (Mateu 9,36). I aquesta compassió és activa, directa, personal. Tothom qui s'acosti o entri a les nostres parròquies i comunitats ha de poder sentir l'escalf del Bon Pastor, que comprèn i coneix les persones que troba o que el vénen a trobar (vegeu Joan 10,14-15). Els qui demanen de rebre un sagrament, els qui passen pel tràngol de la malaltia i de la mort i demanen ajuda i consol, els qui es troben en situacions complexes i demanen una paraula de vida, allunyada de tot judici (separats, divorciats, divorciats amb una segona unió, famílies monoparentals...), a tots ells ha d'arribar l'acolliment de l'Església, mare de misericòrdia. Els sagraments han de ser administrats i rebuts en un marc d'acolliment i respecte, evitant tota burocràcia, també en les formes i en el tracte de les persones.

3.5. Les Escoles de la Paraula

En relació a la Paraula de Déu, ens plantegem de reprendre i desenvolupar la resolució 57 del Concili Provincial Tarraconense, on es parla de la necessitat de potenciar «la lectura espiritual i eclesial de la Sagrada Escripura». La Paraula és, per ella mateixa, evangelitzadora, missionera. Conté la presència del Senyor i la difon. La Paraula fa sobreeixir la misericòrdia del Pare, l'amor del Fill i el do de l'Esperit Sant, de manera que en participen els qui l'escolten de cor. La Paraula és l'alfabet diví, i per això cal rebre-la dins la comunitat, que l'escolta i la comparteix. Per això, cal que a les nostres diòcesis sorgeixin escoles de la Paraula o de l'Evangeli, que siguin espais on les persones puguin dur a terme un itinerari espiritual que les apropi al Senyor i als germans. A l'interior de les parròquies i comunitats, la creació de grups que promoguin la lectura espiritual de la Paraula, serà un instrument decisiu

de cara al coneixement i la familiaritat del Poble de Déu amb el tresor de les Escriptures, que són el cor de la vida i l'espiritualitat cristianes.

La fe no pot ser viscuda a distància, individualment. Cal trobar-se, veure's i escoltar plegats la Paraula, que és «llum» i «claror» (Salm 119,105). Cal que l'escolta compartida de l'Escriptura es converteixi en quelcom habitual. La pregària personal, la que es fa «a la cambra més retirada» (Mateu 6,6), en el secret del propi cor, demana l'escolta orant en comunitat. L'escolta compartida de la Paraula de Déu contribuirà al reforçament de la vida espiritual de les nostres parròquies i comunitats, l'aprofundiment de la fe en el Crist, la consolidació del seu Evangeli, la solidesa de l'amor fratern. Concretament, cal promoure en el teixit eclesial les escoles de la Paraula —adoptin la modalitat metodològica que adoptin— com a eines imprescindibles del present i futur de les nostres Esglésies diocesanes. Cal fer de la Paraula el cor de la vida cristiana. A això hi contribuiran persones formades bíblicament però sobretot persones experimentades en l'escolta de la Paraula de Déu que hagin après a assaborir-la i sàpiguen comunicar-la des de la fe i la vida.

3.6 Espais de pregària i d'adoració

Volem en aquests moments fer ressonar les paraules de sant Joan Pau II en l'inici del tercer mil·lenni: «Les nostres comunitats cristianes han d'esdevenir autèntiques “escoles de pregària”» (*Novo millennio ineunte*, 33). I constatar la presència de realitats de grups de pregària i d'adoració en les nostres Esglésies. La paraula de Déu ha de tenir un paper fonamental en tota pregària autènticament cristiana. Sense oblidar que la Paraula porta als sacraments, en concret a l'Eucaristia. Tot procés veritablement evangelitzador comença per la Paraula i porta als sacraments, al Baptisme i a l'Eucaristia.

En els darrers anys la pregària de la Litúrgia de les Hores cada cop s'ha fet més habitual i freqüent entre els fidels. És un motiu de joia, perquè és la pregària que santifica el pas del temps i fa palès en tota ocasió que l'amor del Senyor «perdura eternament». Recomanem que a les parròquies, en la mesura de les seves possibilitats, se celebrin comunitàriament i en l'Església les principals pregàries de les Hores.

També hem de constatar, en el temps transcorregut des del Concili Provincial Tarraconense, una redescoberta en les nostres comunitats de l'adoració eucarística, tant personal com comunitària. De fet

«rebre l'Eucaristia significa adorar Aquell qui rebem» (Benet XVI, *Sacramentum caritatis*, 66). I això es manifesta amb intensitat en grups de joves cristians. En l'adoració eucarística fora de la missa es perllonga i s'intensifica el que succeeix en la celebració litúrgica. Per això no es pot desvincular mai l'adoració eucarística de la celebració litúrgica. Recordem també que, segons el mateix sentit autèntic de l'adoració eucarística, en aquesta mai no pot mancar la proclamació i acolliment de la Paraula.

4. Una Església per als pobres i els qui viuen a les perifèries

4.1. Els pobres, amics de Déu

A l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium* el Papa Francesc fa una afirmació que ja li va sortir del cor tan bon punt va esdevenir bisbe de Roma: «Desitjo una Església pobra per als pobres» (198). Aquest és un element fonamental del temps eclesial que vivim des del Concili Vaticà II ençà. El Papa convida tota l'Església a considerar els pobres com a propers, com a primer proïsme nostre, com els qui Déu escull com a amics seus i preferits del seu Regne. Mirats amb els ulls de l'Evangelí, els pobres no són casos socials que caldria «assistir», sinó persones amigues de les quals cal tenir cura. Els pobres no poden ser forasters ni aliens a la comunitat de fe, no poden ser un sector situat en un lloc a part, sinó que han d'ocupar un lloc d'honor en la nostra sol·licitud. No poden ser col·locats al marge de l'Església, sinó que, com diu sant Joan Crisòstom, han de seure al primer lloc. Als qui sovint són considerats «marginats», i de fet se'ls situa als marges de la societat, Jesús els anomena «germans meus més petits» a l'hora de la veritat última sobre el món i la història, en l'episodi del judici final (Mateu 25,40). Per això, tenim un deute envers els pobres, com el tenim amb Jesús, aquell que fou enviat com a Ungit «a portar la bona nova als pobres» (Lluc 4,18) i proclamà el compliment de la profecia a la sinagoga de Natzaret (vegeu Isaïes 61,1) (vegeu *Evangelii gaudium* 186).

El tercer capítol del Concili Tarraconense és dedicat a «la sol·licitud pels més pobres i marginats» (resolucions 76-118). Val a dir que aquest tema va entrar al Concili com a fruit de la sensibilitat de les moltes persones que el proposaren durant l'Etapa Diocesana. En efecte, molts van demanar que, en parlar del futur de les nostres Esglésies, es manifestés el compromís eclesial a favor dels desvalguts i necessitats. Aquesta tria era, sense dubte, signe de maduresa evangèlica i d'un

discerniment concorde amb l'acció de l'Esperit. S'aprecia en la resolució 76, on, en línia amb la constitució del Concili Vaticà II *Lumen gentium*, es fa reposar l'atenció als pobres en un sòlid fonament cristològic. La vida i la missió de Jesucrist són el motiu fonamental per a «viure com ell visqué i proclamar el missatge que ell proclamà» (8) –proclamació que inclou tant els fets com les paraules.

4.2. L'Església, mare dels pobres

L'Església es comprèn a si mateixa com a pobra i mare dels pobres perquè s'emmiralla en Jesús, el seu Senyor. Així ho llegim a la Segona carta als Corintis: «Coneixeu prou bé la generositat de nostre Senyor Jesucrist; ell, essent ric, es va fer pobre per vosaltres, perquè us enriquíssiu amb la seva pobresa» (8,9). I a la Carta als Filipencs es diu que Jesucrist «es va fer no res: prengué la condició d'esclau i es féu semblant als homes» (2,7). *Lumen gentium* 8 esmenta la pobresa i la persecució que hagué de sofrir Jesús, i la humilitat i l'abnegació que han de caracteritzar l'Església, «sota l'impuls de l'Esperit de Crist» (*Ad gentes* 5), la qual no ha de buscar afirmar-se a si mateixa ni caure en la mundanitat ni en la riquesa. Com afirma el Papa Francesc, el poder de l'Església ha de ser el servei. La seva preocupació ha de ser, com a mare dels pobres, la de «servir en ells el Crist». Aquesta és la seva missió i la seva força, i per això s'ha de convertir constantment a l'Evangelí, preguntant-se en què s'ha de reformar. En una paraula, l'Església ha de ser «casa dels pobres», a imitació de Jesús, Messies dels pobres i dels malalts (*Evangelii gaudium* 199). I ho ha de ser donant alhora testimoni de transparència, honestedat i justícia social, tenint cura de la creació i entenent l'ús dels propis béns com a servei i disposició per als altres (Concili Tarraconense, resolucions 87 i 91). Cal tenir ben presents els criteris evangèlics, els quals constitueixen el fonament de la Doctrina Social de l'Església (vegeu *Laudato si'* 93-95 i 156-158).

Els pobres són un do que ens recorda la presència del Senyor en la comunitat cristiana. Aquest és el sentit que revesteixen les paraules que Jesús pronuncia pocs dies abans de la seva mort, i que són una mena de testament en relació al futur de l'Església: «De pobres, en tindreu sempre amb vosaltres, i els podreu fer el bé, sempre que voldreu» (Marc 14,7). Aquesta frase no és fruit de la resignació ni una constatació trista sobre la incapacitat de trobar solucions al fet que hi hagi pobres. Més aviat és una invitació a entendre que, per molts esforços que fem, sempre hi haurà persones que es trobaran en la necessitat i als quals es podrà –i caldrà– dirigir-los l'atenció i la sol·licitud de l'Església. «Feu als altres

tot allò que voleu que ells us facin» (Mateu 7,12), és la regla d'or del comportament evangèlic i el resum de les Escriptures. I això és el que proposa Jesús: fer el bé als pobres. D'altra banda, i en aquesta mateixa línia, cal dir que la pobresa sistèmica de les cinc sisenes parts de la humanitat és una injustícia que demana un compromís ferm per part de tots per eradicar-la. És del tot pertinent que un dels primers objectius de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, promoguda per l'Assemblea General de l'ONU, sigui el de «posar fi a la pobresa i a la fam en tot el món».

Fer el bé implica tractar l'altre tal com nosaltres desitjaríem ser tractats, tal com el samarità va tractar l'home mig mort que jeia a la vora del camí. Jesús es refereix al seu comportament quan diu a tots i a cadascú: «Vés, i tu fes igual» (Lluc 10,37). Sempre hi haurà homes i dones als quals caldrà salvar la vida, estesos a la vora del camí, amb forces per a demanar ajut o sense ànims per a fer-ho. Hem de ser una Església atenta als més petits, encarnada en el món, que sàpiga descobrir els qui són rostre i imatge de Jesús mateix. Segons sant Joan Crisòstom, els pobres humanitzen perquè les seves ferides són equiparables a les ferides de Jesús, i per això ens apropen a Aquell que va donar la seva vida per tots nosaltres.

4.3. Els pobres són la carn de Jesucrist

D'altra banda, la vida dels pobres, per ella mateixa, és evangelitzadora, comunica l'Evangeli del Regne. En la vida dels pobres l'Evangeli hi és present, de manera que el qui es fa amic d'ells troba un camí que el porta al Crist. Els pobres reben la bona nova de l'Evangeli i ells mateixos l'escampen en tant que preferits del Regne. Així ho expressa la primera de les benaurances de Jesús (vegeu Lluc 6,20 i Mateu 5,3). L'Església perd la dimensió profètica i s'allunya del projecte del Regne si es distancia dels qui es troben en la necessitat, dels perifèrics del nostre món. Si no cultiva la «proximitat real i cordial» a ells, l'amistat amb ells (*Evangelii gaudium* 199), té el risc de convertir-se en una organització de tipus assistencial. Com va subratllar el Papa Francesc en l'homilia que va cloure el Sínode de Joves (2018), els pobres són membres a ple dret de l'Església, de «la comunitat de salvats que viuen la joia del Senyor», i no simples usuaris «d'una ONG, d'una organització paraestatal». Cal mirar els pobres amb els mateixos ulls amb què Déu els mira. La tasca de Càritas ha d'anar encaminada en aquesta línia, en tant que és punta de llança de la cura dels qui es troben en la necessitat i que són els amics estimats de Jesús.

El Papa sant Joan Pau II va escriure a l'encíclica *Sollicitudo rei socialis* que l'opció pels pobres que fa Església ha de ser entesa «com una forma especial de primacia en l'exercici de la caritat cristiana» (42) (text citat a *Evangelii gaudium* 198). Aquesta opció preferencial o primera pels pobres s'arrela en el missatge de Jesús, on aquest s'identifica amb els qui passen fam i set, amb els qui necessiten ser acollits i integrats (els estrangers i els despullats, és a dir, els qui estan mancats d'una vida digna), amb els qui pateixen la solitud de la malaltia i de la presó. L'atenció a tots aquests pobres, i als «nous pobres», constitueix el criteri d'acció i de veritat, el punt de partença d'una Església que vol sortir de la feblesa i del lament i trobar camins de futur. L'opció a favor dels pobres, al costat de l'opció a favor de la Paraula, són puntes de llança en la missió de l'Església. Per això, de manera encertada, en el Concili Tarraconense el capítol destinat als pobres i marginats està col·locat després del capítol destinat a la Paraula. Els precedeix el primer capítol, dedicat a la missió evangelitzadora de l'Església, i els segueix el darrer capítol, destinat a la comunió eclesial.

4.4. Les perifèries com a lloc de la missió de l'Església

L'opció pels pobres és l'opció per les perifèries. És oportú recordar les lluminoses paraules del Cardenal Jorge Mario Bergoglio durant els dies previs al conclave en què fou elegit Papa: «L'Església és cridada a sortir d'ella mateixa i anar a les perifèries, no solament geogràfiques, sinó també les perifèries existencials: les del misteri del pecat, les del dolor, les de la injustícia, les de la ignorància i indiferència religiosa, les del pensament, les de tota misèria» (9 de març de 2013). Els termes clau d'aquest text, «sortir» i «perifèries», queden interpretats en la seva posterior Exhortació *Evangelii gaudium*: cal «sortir de la pròpia comoditat i atrevir-se a arribar a totes les perifèries que necessiten la llum de l'Evangelí» (20). Cal, doncs, segons les paraules del Papa, abandonar les zones de confort, cal deixar de banda l'autosuficiència i l'autoreferencialitat i arribar a «les perifèries del propi territori o cap als nous àmbits socioculturals» (30): l'entrada a les perifèries i als diversos mons que formen el teixit urbà i existencial és una tasca inajornable de la nostra acció pastoral. Aquesta acció és indissociable del testimoni lluminós de la pròpia comunitat eclesial, com indica el Concili Tarraconense (resolucions 82-93).

L'atenció al clam que sorgeix de les perifèries humanes, geogràfiques i existencials de les nostres ciutats i pobles, acompanyada de la pràctica

d'una cultura de la misericòrdia –el veritable antídoto contra l'enaltiment del «jo», vegeu *Misericordia et misera* 20)– han de permetre fer un pas ulterior, del tot necessari: recomençar la missió cristiana des dels perifèrics i des dels pobres. Aquesta és la intuïció del Papa Francesc, l'home que ha recorregut les perifèries del món, començant per les de Roma, la ciutat de la qual és bisbe. No es tracta només de sostenir i atendre els pobres i els perifèrics des de la caritat, sinó fer que les perifèries siguin prioritàries, de manera que es converteixin en els llocs des dels quals l'Església reneixi amb nova força. D'altra banda, cal no oblidar que els pobres han de ser protagonistes del seu propi desenvolupament. La seva dignitat ha de ser promoguda en tots els camps.

La comunicació de l'Evangelí en les perifèries, tant geogràfiques com existencials, en les realitats de dolor i de solitud, ha de ser, doncs, l'objectiu primer de la missió evangelitzadora de l'Església –i entenem, en aquest sentit, que són àmbits perifèrics tant els barris dels cinturons de les ciutats com, sovint, els centres històrics degradats, i també les zones rurals despoblades i empobrides. És aquí on la llum de l'Evangelí brillarà amb força gràcies a una Església que no tingui por de fer-se present en territoris i àmbits marginals, sovint replegats en si mateixos però també sensibles i oberts a l'Evangelí de la misericòrdia.

Aquests mesos de pandèmia han posat en evidència un àmbit on la pobresa es manifesta de manera més aguda: el món dels malalts. Els malalts de coronavirus han estat una viva imatge de Jesús crucificat, molts d'ells morts enmig de la solitud, sense la companyia de les persones estimades i sense la paraula consoladora de la fe i l'acció decisiva dels sagraments. D'altra banda, les seqüeles que el virus ha deixat en moltes persones, grans i joves, són importants, i les portaran tota la vida. Entre els malalts, que han mort o han superat la malaltia, més de la meitat són ancians. A les residències o a casa, als hospitals i als sociosanitaris, els ancians han estat colpits de manera greu, i això ens obliga a fer una reflexió profunda sobre com acompanyar-los, ja que sense ells no hi ha futur, guardians com són de la memòria i persones que susciten la misericòrdia i l'afecte. No podem deixar sols els malalts i els ancians, visquin on visquin, a casa o a les residències o hospitals. És una tasca de tota la comunitat cristiana. Europa és i serà, encara més en els pròxims anys, un continent d'ancians, i caldrà posar en pràctica l'amor de Jesús pels qui pateixen malalties o viuen la seva condició d'ancians.

5. El camí conjunt de les Esglésies amb seu a Catalunya

5.1. El mestratge de l'Esperit

En el prefaci de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense els bisbes antecessors nostres van escriure: «No podem ni volem reduir la pastoral a un problema de simple reorganització i coordinació, sinó que cerquem de reunir el poble de Déu en l'Esperit Sant». Aquestes paraules, que ens fem nostres, assenyalen l'esperit amb què volem afrontar el futur de les nostres Esglésies diocesanes. Reunir el poble sant de Déu significa per damunt de tot que reconeixem l'Esperit, enviat pel Pare en nom del Senyor ressuscitat, com l'artífex de la comunió eclesial i de la fidelitat a l'Evangelí (vegeu Joan 14,26). No hi ha acció missionera sense el do i la invocació de l'Esperit Sant, sense el seu mestratge, sense el seu impuls.

De fet, l'acció de l'Església no equival a un voluntarisme, com si tot depengués de la quantitat d'esforços que s'hi aboquen. És alliçonador, en aquest sentit, l'episodi bíblic de Gedeó, narrat en el llibre dels Jutges. Gedeó ha aconseguit aplegar un contingent de milers d'homes per lluitar contra els madianites i alliberar Israel del jou d'aquells. Llavors Déu li parla: «Portes massa gent amb tu perquè jo us doni la victòria contra els madianites. Els israelites podrien gloriar-se dient que els ha salvat la pròpia força, i no jo» (7,2). Si no assolim de comunicar amb força l'Evangelí, no és perquè siguem pocs. El nombre no és indicatiu de cap resultat. Ben al contrari, la història és plena d'exemples de grans missioners cristians que, amb poques forces, van aconseguir molt. És bo recordar aquí la figura del gran missioner i bisbe català sant Antoni Maria Claret, del qual el 2020 commemoràvem els 150 anys de la seva mort. I és que tot depèn del do de l'Esperit, i també de la pregària fervent, de la passió per l'Evangelí, de la qualitat del testimoni de vida, en una paraula, de l'actitud espiritual dels deixebles missioners. Com diu el Papa Francesc, «l'Esperit Sant construeix la comunió i l'harmonia del poble de Déu» i «ens fa capaços d'entrar en la comunió perfecta de la Santíssima Trinitat, on tot troba la seva unitat» (*Evangelii gaudium* 117).

5.2. Sinodalitat i comunió

La commemoració dels vint-i-cinc anys del Concili Tarraconense del 1995 gairebé coincideix amb els cinquanta anys de la primera reunió de l'agrupació dels bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya, constituïts com a Conferència Episcopal Tarraconense, que va tenir lloc l'any

1969. Eren els primers anys després de la clausura del Concili Vaticà II, que s'escaigué el 8 de desembre de l'any 1965. A més, la nostra actual commemoració s'insereix en els primers set anys de pontificat del Papa Francesc, iniciat el 2013, i del document programàtic del seu magisteri i pontificat, l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, datada el 24 de novembre de 2013, que il·lumina l'acció pastoral de les nostres Esglésies i guia la reflexió que aquí proposem. Tot plegat ens porta a congratular-nos del camí sinodal i conjunt realitzat en aquests cinquanta anys com a Conferència Episcopal Tarraconense, en comunió amb la seu de Pere i en el marc de la Conferència Episcopal Espanyola, en les tasques de la qual participem amb goig els Bisbes de Catalunya. Ens plau d'esmentar amb agraïment l'aportació decisiva que dugué a terme l'Arquebisbe primat, Josep Pont i Gol, el qual va posar les bases de funcionament de l'actual Conferència Episcopal Tarraconense.

Al cap de vint-i-cinc anys volem subratllar una vegada més allò que el Concili Provincial Tarraconense desitjava promoure: «una mentalitat i una espiritualitat de comunió» (resolució 120). El treball interdiocesà requereix, com afirma la mateixa resolució, «l'esperit de comunió i de pertinença a l'Església». Aquest esperit ha d'escampar-se i afermar-se en un moment en què un fort corrent individualista travessa la societat i la cultura i aconsegueix d'ocupar espais dins l'Església. L'exaltació del «jo», dels drets de decisió de l'individu, afebleix i dispersa notablement les relacions i els vincles interpersonals i ofega una acció eclesial oberta i dinàmica. El sentit d'Església va estretament lligat amb l'adhesió a l'Evangelí, de manera que l'un no pot existir sense l'altre. El trobament personal amb Jesús és indissociable del marc eclesial, el lloc de la confessió de fe és el poble de batejats reunit en assemblea, que prega i celebra el misteri de Crist mort i ressuscitat. Sense eclesialitat no hi hauria missió, l'Evangelí transmès pels apòstols no es comunicaria, els carismes restarien eixorcs, l'adhesió al Senyor seria substituïda per una idea. La comunió és pedra de toc de la missió. Per això el Papa Francesc uneix els dos termes i parla de «comunió missionera» (*Evangelii gaudium* 31). Aquest esperit de comunió i de sinodalitat és el que ha d'animar cadascuna de les nostres parròquies. La unitat pastoral fonamental que és la parròquia, o l'agrupació de parròquies, ha de ser l'espai primer de vivència de la fe, casa de tots i àmbit de responsabilitat del Poble de Déu. La comunió ha d'estendre's als organismes diocesans, arxiprestals i parroquials que contribueixen al camí conjunt en les Esglésies diocesanes.

5.3. La unitat pastoral de les diòcesis amb seu a Catalunya

La concreció del camí conjunt de comunió entre les deu Esglésies diocesanes amb seu a Catalunya passa per la consolidació de la unitat pastoral entre elles, entesa i viscuda amb esperit de comunió interdiocesana i de coordinació pastoral. El Concili Tarraconense del 1995 demana d'«enfortir» aquesta unitat pastoral, remetent al fet que les deu diòcesis amb seu a Catalunya «estan establertes en un territori i en un context social determinat» (resolució 138). Parlem d'unitat pastoral des de la comunió profunda amb l'Església de Roma i amb el seu bisbe, el Papa, «que presideix en la caritat tota l'Església, estesa d'orient fins a occident» –reprement i unint les paraules de sant Ignasi d'Antioquia i de sant Fructuós de Tarragona. L'obertura a l'Església universal i al món sencer és una de les «notes» o senyals distintius de tota agrupació d'Esglésies locals com ara la que formem les deu diòcesis amb seu a Catalunya.

Justament, el papa Francesc ens ha recordat recentment que «la fraternitat universal i l'amistat social dins de cada societat són dos pols inseparables i coessencials» (*Fratelli tutti* 142). Des d'aquí insisteix en «l'amor a la terra, al poble, als trets culturals propis. No puc trobar-me amb l'altre si no tinc un substrat on estigui ancorat i arrelat, perquè des d'allí puc acollir el do de l'altre i oferir-li quelcom veritable [...]. El bé de l'univers requereix que cadascú protegeixi i estimi la seva terra» (n. 143). Però també, «no és possible ser local d'una manera sana sense una sincera i amable obertura a l'universal, sense deixar-se interpel·lar pel que passa arreu, sense deixar-se enriquir per altres cultures o sense solidaritzar-se amb els drames dels altres pobles» (n. 146).

Les modificacions de la geografia humana en el territori, tant en les perifèries com en els extraradis, demanen fer un pas endavant i reprendre la idea de la disseminació del missatge cristià i de la presència d'Església. Es tracta de donar visibilitat, humana i física, cultural i social, al missatge evangèlic mitjançant iniciatives diverses que agrupin les persones en realitats comunitàries on es llegeixi la Paraula i es pregui, i on creixi la fraternitat cristiana. La missió exigeix creativitat i innovació, particularment en les situacions més complexes, on l'anunci de l'Evangelí equival a humanitzar uns àmbits on es constata una manca de vincles entre les persones i on la solitud és insistent i, per tant, on el missatge de Jesús apareix més que mai com la llum del món.

5.4. Sal de la terra i llum del món

Amb motiu dels vint-i-cinc anys del Concili Provincial Tarraconense refermem la validesa de les seves resolucions alhora que constatem els grans canvis —eclesials, socials, humans i culturals—, que s’han produït arreu del món i també en el nostre país, i que la pandèmia del coronavirus ha accelerat. De fet, ens trobem, com ja hem assenyalat, en un canvi d’època, i aquesta situació demana capacitat de comprensió dels signes dels temps i creativitat per afrontar els reptes que es van plantejant. En un moment com aquest, ni la por davant allò que ha d’arribar ni el recurs temorenc al costum adquirit serveixen de res.

Les deu diòcesis amb seu a Catalunya viuen en una societat complexa i líquida, mixta i creativa, oberta al món però massa tancada en ella mateixa, on l’Evangeli ha de ser proposat amb força i convicció com a resposta i com a proposta, com a sal i llum d’una nova societat que tingui cura de les persones i de la creació, i en la qual se senti la veu dels pobres i la de les persones que viuen en les perifèries. La Paraula i l’Esperit acompanyen i sostenen la comunió missionera que volem viure com a poble de Déu que peregrina en les nostres deu diòcesis amb seu a Catalunya, com a Església que lloa i adora la Santa Trinitat, Pare, Fill i Esperit Sant.

Reprement l’oració pel Concili Tarraconense de 1995, invoquem l’ajuda de Santa Maria de Montserrat, patrona de Catalunya:

«Déu i Senyor nostre,
feu que, ajudats per la intercessió
de la Mare de Déu, sota l’advocació de Montserrat,
siguem amatents a donar testimoni de fe i de caritat,
perquè l’anunci de la Bona Nova arribi fidelment
als homes i dones del nostre temps.
Concediu-nos-ho, a glòria i lloança del vostre nom,
per Crist Senyor nostre.
Amén».

Els bisbes de Catalunya

Joan Planellas,
*arquebisbe metropolità
de Tarragona*

Joan Josep Omella,
*cardenal arquebisbe
metropolità de Barcelona*

Joan Enric Vives,
arquebisbe-bisbe d'Urgell

Agustí Cortés,
*bisbe de Sant Feliu
de Llobregat*

Josep Àngel Saiz,
bisbe de Terrassa

Romà Casanova,
bisbe de Vic

Enric Benavent,
bisbe de Tortosa

Salvador Giménez,
bisbe de Lleida

Francesc Pardo,
bisbe de Girona

Xavier Novell,
bisbe de Solsona

Salvador Cristau,
bisbe auxiliar de Terrassa

Sergi Gordo,
bisbe auxiliar de Barcelona

Antoni Vadell,
bisbe auxiliar de Barcelona

Xavier Vilanova,
bisbe auxiliar de Barcelona

Tarragona, 21 de gener de 2021

Festa de sant Fructuós, bisbe i màrtir, i sant Auguri i sant Eulogi,
diaques i màrtirs